

International Journal of Social
Science Research
www.ijssr.net
ijssresearch@gmail.com
ISSN: 2146-8257

Systematic Reviews of Doctoral Theses on Grammar Teaching*

Mukime GÜLEN CANLI¹

Akdeniz University, Institute of Education Sciences, Turkish Education
<https://orcid.org/0000-0003-4806-5703>

Yusuf TEPELİ²

Akdeniz University, Faculty of Education, Department of Turkish Education
<https://orcid.org/0000-0002-7634-6775>

ABSTRACT

In this research, it is aimed to examine the doctoral theses on grammar teaching according to various characteristics. For this purpose, doctoral theses on Turkish and Turkish language and literature teaching were determined and examined according to their various characteristics. It is thought that this research will shed light on new studies in Turkish language teaching, will provide convenience to the researchers thanks to this systematic review and will be useful to teachers in solving problems which are about teaching grammar. In this research, which study the doctoral thesis on grammar teaching between the years 2000-2018, systematic review method was used. In this research, doctoral theses on grammar teaching were searched and theses were classified according to various codes and themes with content analysis technique. Doctoral theses on grammar teaching have been examined according to years, universities, institutes, subjects, working groups, methods, results and suggestions. The results obtained in the study were systematically classified and evaluated. As a result of the research, 29 doctoral theses on grammar teaching were reached. 28 of these theses were made in Turkish education and 1 in Turkish language and literature. The universities with the highest number of doctoral theses are respectively Atatürk and Gazi Universities. In the examined thesis, experimental design with pre-test and post-test control group was mostly used. When the study group of the theses was examined, it was seen that the most studies were conducted for secondary school students. When the results of the theses were examined, the results of the screening studies were generally negative, while the experimental studies had negative results in pre-tests and positive results in post-tests. When the results of the theses were viewed, the results of the

ARTICLE INFO

Received: 02.09.2019
Published online:
31.12.2019

* This article was developed from the study presented at the 5th International Symposium on Human, Social and Sport Sciences.

¹ Ph.D.

canli-mukime@hotmail.com

² Prof. Dr.

ytepli@akdeniz.edu.tr

screening studies were generally negative, while the experimental studies had negative results in pre-tests and positive results in post-tests. Suggestions of theses; are reviewed under these three titles; the suggestions for educators, researchers and authorities.

Key Words: Teaching Turkish, Grammar Teaching, Doctoral Theses.

Extended Summary

Purpose

Many definitions of language have been made. The common point of language definitions is that language is a means of communication. Language education is very important for this communication to be carried out in a healthy way. Language, which is one of the most basic requirements for human being to meet other needs and live humanly, is acquired in two ways: mother tongue and foreign language teaching.

Demirel (1999), states that the main purpose of mother tongue education is to provide effective use of comprehension and expression skills by developing four basic language skills and to realize this aim, grammar teaching has an important place in raising the knowledge of the native language speakers in their minds to the consciousness.

Grammar teaching contributes to the conscious use of language, comprehension and expression skills. Grammar teaching guides the learner to learn and use the language correctly in foreign language teaching while developing the language skills of the person by revealing the knowledge that exists in the mother tongue teaching. Therefore, in grammar education, grammar teaching should be done effectively and grammar teaching should be given importance.

The aim of this research is to examine the doctoral theses on grammar teaching in Turkish and Turkish language and literature education field according to various characteristics. For this purpose, the dissertation of doctoral theses according to the departments and institutes, distribution by years, distribution by universities, distribution by advisor titles, distribution according to grammar subjects, distribution according to the methods and examined techniques, distribution according to research design, distribution according to study groups, results and recommendations were examined.

As the research classifies the doctoral theses made in grammar teaching according to various characteristics and presents them together with the results and recommendations; It is thought that it will guide researchers and educators and will provide convenience for new studies.

Method

Systematic review pattern was used in the study. The study group of the research consists of doctoral theses on grammar teaching in Turkish and Turkish language and literature between the years 2000-2018. 29 doctoral theses were included in the research.

The data of the study was collected by document analysis technique. The data of the study was collected between 25 January 2019 and 15 March 2019. In order to reach these theses, databases of universities were searched with the Thesis Center of Higher Education Council. In the doctoral theses included in the research, the qualifications of Turkish education and grammar teaching in Turkish language and literature field were investigated.

Conclusion and Implications

As a result of the research, 29 doctoral theses on grammar teaching were directly and indirectly reached. It can be said that this number is insufficient in an area that forms the

infrastructure of language and contributes to understanding such as grammar teaching. 28 of these theses were made in Turkish education and 1 in Turkish language and literature. The universities with the highest number of doctoral theses are Atatürk and Gazi Universities, respectively. In this study, doctorate theses made between the years 2000-2018 were examined. The distribution of the theses varies according to the years. In 2000, 2002 and 2003, no thesis was found. In 2011 and 2018, four each doctoral dissertations were reached. Some of the doctoral theses made in recent years are not included in the research because they do not have access permissions. Grammar teaching in general or a few grammar topics are discussed in general in doctoral theses. Research designs of doctoral theses were examined and it was seen that the most pre-test and post-test experimental designs were used in the theses. The experimental design was followed by scanning model, field research and document analysis. When the study group of the theses was examined, it was seen that the most studies were conducted for secondary school students. When the results of the theses were examined, the results of the screening studies were generally negative, while the positive results were obtained in the final test in the experimental studies.

In the proposals of the theses, there are three titles: suggestions for educators, researchers and authorities. In the theses, researchers made suggestions to educators about grammar teaching, method-technique, functionality, course materials, concept teaching and assessment and evaluation. The doctoral dissertation includes 25 suggestions on how to teach grammar, functionalization of grammar and concept teaching. In the theses, it was seen that the researcher made suggestions to the subjects such as working group, grammar, method-technique and assessment and evaluation. In the theses, it is generally suggested that researchers make use of linguistics in grammar studies and conduct studies in this direction. Research on language learning methods has also been suggested. In the theses; It has been suggested that training of prospective teachers, equipping teachers with in-service trainings, revising teaching programs, improving textbooks, arranging learning environments in the best way, eliminating term differences and preparing a language book that is accepted by everyone to guide teachers

Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Yapılmış Doktora Tezlerinin Sistemik Olarak İncelenmesi*

Mukime GÜLEN CANLI¹

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi
https://orcid.org/0000-0003-4806-5703

Yusuf TEPELİ²

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü
https://orcid.org/0000-0002-7634-6775

ÖZET

MAKALE BİLGİSİ

Araştırmada dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerinin çeşitli özelliklerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Türkçe ile Türk dili ve edebiyatı öğretimi üzerine yapılmış doktora tezleri belirlenerek çeşitli özelliklerine göre incelenmiştir. Bu araştırmanın Türkçe öğretiminde yeni çalışmalara ışık tutacağı, yapılan sistematik inceleme sayesinde araştırmacılara kolaylık sağlayacağı, öğretmenlere dil bilgisi öğretimiyle ilgili sorunların çözümünde faydalı olacağı düşünülmektedir. 2000-2018 yılları arasında dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerini ele alan bu araştırmada, sistematik inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezleri taranmış, tezler içerik analizi tekniğiyle çeşitli kod ve temalara göre sınıflandırılmıştır. Dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezleri yıllara, yapıldığı üniversitelere, enstitülere, konularına, çalışma gruplarına, yöntemlerine, sonuç ve önerilerine göre incelenmiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar sistematik olarak sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış 29 doktora tezine ulaşılmıştır. Bu tezlerden 28'i Türkçe eğitimi, 1'i Türk dili ve edebiyatı alanında yapılmıştır. Konu kapsamındaki doktora tezlerinin en fazla yapıldığı üniversiteler sırasıyla Atatürk ve Gazi Üniversiteleridir. İncelenen tezlerde en fazla ön-test-son-test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Tezlerin çalışma grubu incelendiğinde en fazla çalışmanın ortaokul öğrencilerine yönelik yapıldığı görülmüştür. Tezlerin sonuçlarına göre tarama çalışmalarında sonuçlar genel olarak olumsuzken deneysel çalışmalarda ön-testlerde olumsuz, son-testlerde olumlu sonuçlar alınmıştır. Tezlerin önerileri; eğitimcilere, araştırmacılara ve yetkililere yönelik öneriler olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir.

Alınma
Tarihi:02.09.2019
Çevrimiçi yayınlanma
tarihi: 31.12.2019

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, Dil Bilgisi Öğretimi, Doktora Tezleri

* Bu makale V. Uluslararası İnsan, Toplum ve Spor Bilimleri Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuş çalışmadan geliştirilmiştir.

¹ Doktora Öğrencisi
canli-mukime@hotmail.com

² Prof. Dr.
ytepeli@akdeniz.edu.tr

Giriş

Dilin insan yaşamındaki öneminin yanında eğitimdeki önemi de herkes tarafından bilinmektedir. Dil eğitimin en önemli aracıdır. Bu nedenle gerek ana dili öğretimine gerek yabancı dil öğretimine yönelik pek çok araştırma yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Dil öğretiminde birçok dilbilimci ve akademisyenin üzerinde durduğu bir konu da dil bilgisi öğretimi konusudur. Dil bilgisi dilin yapısını ve kurallarını ortaya koyar. Bu kuralları bilmek ve doğru bir şekilde uygulamak dilin doğru bir şekilde öğretilmesi ve öğrenilebilmesi için oldukça önemlidir.

Gramer, insan kafasındaki düşüncüyü söze ve söz bütününe dönüştüren dili, bilimsel ölçüler içinde anlatan, o dilin anlaşılması ve kullanılması için gerekli yöntem ve kuralları bir sistem yapısı içinde öğreten bilim dalıdır (Korkmaz, 2009). Dilin anlaşılmasında dil bilgisinin önemini ortaya koyan bu tanım dil bilgisi öğretiminin de önemini vurgulamaktadır. Ergin (1985), dilin anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta olduğunu belirtirken dile istenildiği gibi hükmedilemeyeceğini, dilin yalnızca kendi özelliklerine uygun şekilde kullanılabileceğini belirtir. Bir dili istediğimiz gibi değil, o dilin kurallarına ve yapısına uygun kullandığımız zaman dil bir anlam ifade eder ve iletişim amacını gerçekleştirir. Bu nedenle dilin kurallarının, dolayısıyla dil bilgisinin bilinmesi o dili doğru kullanmanın ön şartıdır. Bu nedenle etkili bir dil eğitimi için dil bilgisi öğretiminin en iyi şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Aksan (2017), Türkçenin tümce anlambilimini söz dizimi özellikleri ve biçim öğelerinin etkilediğini belirterek anlambilimle ilgili saptamalarda dil bilgisi özelliklerinden faydalanır. Çünkü biçim özellikleri değiştirilen cümlenin anlam özellikleri de değişiklik göstermektedir. Bu nedenle dil bilgisini anlamdan ayrı tutmak ve arka plana atmak doğru bir yaklaşım değildir.

Korkmaz (2002)'a göre, dilin işleyişini yani dil bilgisini bilmek; o dilin öğrenimi ve öğretimi açısından büyük önem taşımaktadır. Korkmaz dil bilgisinin; sadece dilin öğrenilmesini ve o dilin sistem yapısını ortaya koyan kurallar bütünü değil, aynı zamanda dilin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan bir araç olduğunu belirtir. Dilin geleceğe doğru bir şekilde aktarılabilmesi için de doğru bir şekilde öğretilmesi temel amaç olmalıdır. Dil kurallarını içeren dil bilgisinin iyi bir şekilde öğretilmesi bu amacın gerçekleşmesi için önemli bir adımdır.

Dil bilgisinin bütün bu işlevleri düşünüldüğünde dil bilgisi öğretiminin önemi ortaya çıkmaktadır. Dil bilgisi dilin alt yapısıdır. Ana dili ve yabancı dil öğretiminde dil bilgisine hâkim olunması dilin mantığının kavranmasını kolaylaştırır. Bu nedenle dil bilgisi öğretimine gereken önemin verilmesi, dil bilgisi öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi ana dil ve yabancı dil öğretiminin başarısını artıracaktır.

Eğitimde lisansüstü tezlerin incelendiği araştırmalar vardır. Bunlardan Türkçe eğitimiyle ilgili olanlardan bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

Şahin, Kana ve Varışoğlu, (2013), Türkçe eğitimi bölümlerinde yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerini inceledikleri çalışmada, tezlerin konularının, yöntemlerinin, örneklem özelliklerinin, veri toplama araçlarının ve veri analizlerinin eğilimlerini ortaya koymuştur. Çalışmada 2000-2011 yılları arasında yapılmış 62 doktora ve 490 yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 552 tez incelenmiştir.

Coşkun, Balcı ve Özçakmak (2013), yazma eğitimi üzerine yapılmış 168 lisansüstü tezi yöntem, yıl, üniversite ve amaçlarına göre incelemiştir. Çalışmada tezlerin %62'sinin 2006-2010 yılları arasında gerçekleştirildiği, %81'inin yüksek lisans, %19'unun doktora tezi olduğu, tezlerde genellikle ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin yazma becerilerini belirlemenin amaçlandığı belirtilmiştir.

Balcı, Coşkun ve Özçakmak (2013)'ın okuma eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü tezleri çeşitli açılardan inceledikleri çalışmada, 1981-2010 yılları arasında okuma üzerine yapılmış 239 tez ele alınmıştır. Çalışmada 2006 ve 2010 yılları arasında tez sayısında artış olduğu, tezlerin çoğunluğunun Gazi, Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinde gerçekleştirildiği, tezlerin çalışma gruplarının %30 ilkokul, %20 ortaokul öğrencileri ve %10 özel eğitim gerektiren öğrencilerden oluştuğu belirtilmiştir.

Büyükkız (2014)'in, yabancılara Türkçe öğretimi üzerine yapılmış lisansüstü tezleri incelediği çalışmada 1981-2012 yılları arasında hazırlanan 125'i yüksek lisans, 22'si doktora tezi olmak üzere toplam 147 tez; türlere, yıllara, konulara, dil becerilerine ve kullanılan yöntemlere göre sınıflandırılmıştır. Çalışmada konu alanına göre en fazla dil bilgisi incelemeleri (38 tez) üzerine tez yazıldığı belirtilmiştir.

Karadağ (2014), 2000-2012 yılları arasında okuma tutumları ve alışkanlıkları konusunda yapılmış lisansüstü tezleri incelemiş ve karşılaştırmalı analizlerine yer vermiştir. YÖK veri tabanında araştırmaların çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde olduğu ve tarama modelinde gerçekleştirildiği, örneklem grubu olarak genellikle ilköğretim 4. ve 5. sınıf düzeylerinde çalışmaların yapıldığı; Proquest veri tabanında ise araştırmaların çoğunluğunun doktora düzeyinde olduğu ve deneysel modellerle gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

Boyacı ve Demirkol (2018), Türkçe eğitimi alanında yapılan doktora tezlerini inceledikleri çalışmada, 1995-2018 yılları arasında yazılan 275 doktora tezini konu, özet, başlık ve künyeleri yönünden değerlendirmiştir.

Türkçe eğitimiyle ilgili tez inceleme çalışmalarının geneli göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmalarda tezlerin derinlemesine değil, genel olarak ele alındığı ve daha çok sayısal verilerden oluştuğu görülmüştür. Bu çalışmada ise dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış tezler derinlemesine incelenmiş, tezlerin öne çıkan sonuç ve önerilerine de yer verilmiştir.

Araştırmanın; dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerini çeşitli özelliklerine göre sınıflandırması, sonuç ve önerileriyle birlikte ele alması sebebiyle araştırmacılara, eğitimcilere ve yetkililere yol göstereceği ve yapılacak yeni çalışmalar için kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Alanda dil bilgisi öğretimi üzerine yeterince çalışma olmadığı, bazı konuların doktora düzeyinde ele alınmadığı düşünüldüğünden konuyla ilgili doktora tezlerini bir araya getirerek özelliklerini ortaya koymak ve henüz çalışılmamış konuları, alandaki eksiklikleri tespit etmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın amacı, dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerini çeşitli özellikler açısından incelemektir. Araştırmanın amacı kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Tezlerin yapıldıkları anabilim/bilim dalları ve enstitülere göre dağılımı nasıldır?
2. Tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
3. Tezlerin yapıldığı üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
4. Tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı nasıldır?
5. Tezlerin dil bilgisi konularına göre dağılımı nasıldır?
6. Tezlerin inceledikleri yöntem ve tekniklere göre dağılımı nasıldır?
7. Tezlerin araştırma desenine göre dağılımı nasıldır?
8. Tezlerin çalışma gruplarına göre dağılımı nasıldır?
9. Tezlerin sonuçları nelerdir?
10. Tezlerin önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2000-2018 yılları arasında dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezleri oluşturmaktadır. Araştırmaya aranan niteliklere uygun 29 doktora tezi dahil edilmiştir.

Araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak sağlayan amaçsal örnekleme yöntemi (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010) kullanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda belli niteliklere sahip tezler incelendiği için ölçüt örnekleme yönteminden yararlanılmıştır.

Çalışma grubuna dahil edilen tezlerle ilgili verileri düzenli bir şekilde yansıtabilmek için her bir tez numaralandırılmıştır. Tez başlıkları ve araştırmada bu tezlere verilen numaralar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmada İncelenen Tezlerin Adları ve Numaraları

Doktora Tezinin Başlığı	Numarası
İlköğretim Okulları Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Sözcük Türlerini Öğrenme ve Kullanma Düzeyleri ile Kavram Edinimleri	1
Yapım Eki Öğretiminin Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Kelime Hazinesi, Kelime Türetme Becerisi ve Okuduğunu Anlama Becerisi Üzerindeki Etkisi	2
İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Dil Yapılarının Anlama Becerilerini (Okuma/Dinleme) Geliştirmedeki Rolü	3
Türkiye ve Almanya’da İlköğretimde Anadili Öğretimi -Eğitim Programları ve Ders Kitapları Açısından Bir Karşılaştırma-	4
İlköğretim İkinci Kademe Dil Bilgisi Derslerinde Kavram Haritası Tekniğinin Öğrenci Başarısına ve Hatırlamaya Etkisi	5
İlköğretim 2. Kademe Dil Bilgisi Öğretiminin Sorunları Üzerine Bir Araştırma	6
Metne Dayalı Dil Bilgisi Öğretimi	7
İlköğretim İkinci Kademe Zaman Ekleri ve Fonksiyonlarının Öğretimi	8
İlköğretim Okulları İkinci Kademe Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Bir Araştırma	9
Dil Bilgisi Öğretiminde Metinlerin Seçimi Üzerine Bir Araştırma	10
Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Tasarlanan Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (Model Önerisi)	11
Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Suriyelilerin Yazma Becerileri Üzerine Bir Araştırma	12
Türkiye’ye Gelen Afganistanlı Öğrencilere Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme (2008-2012)	13
Ortaöğretim Dil Bilgisi Kitapları Üzerine Dil Bilimi Açısından Bir Değerlendirme	14

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde, Öğrencilerin Ana Dilleri ve Mensup Oldukları Dil Ailelerinin Türkçe Yazma Becerisine Etkisi	15
Yabancılarla Türkçe Öğretiminde (Temel Seviye A1) Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirme ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkisi	16
İlköğretim İkinci Kademedeki Fiilimsilerin Öğretiminde Aktif Öğrenmenin Tutum, Başarı ve Kalıcılığa Etkisi	17
Karikatürlerle Dil Bilgisi Öğretimi	18
Kelime ve Dil Bilgisi Düzeyinin Yedinci Sınıf Öğrencilerinde Yazma Becerisi ile İlişkisi	19
İlköğretim 6. Sınıfta Bilgisayar Destekli Dil Bilgisi Öğretiminin Başarı ve Tutuma Etkisi	20
Türkçenin Kiplik Özelliklerinin Belirlenmesi ve Bunların Dil Bilgisi Öğretimine Yansıtılması	21
5E Modelinin 6. Sınıf Dil Bilgisi Öğretiminde Başarıya, Akademik Motivasyona ve Kalıcılığa Etkisi	22
7. Sınıf Türkçe Dersi “Bildirme ve Dilek Kipleri” Konusunun Öğretiminde Animasyon Destekli 5E Modelinin Başarı, Kalıcılık ve Tutuma Etkisi	23
İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Dilbilgisi Öğretim Yöntemlerinin ve Dilbilgisi Alistirmalarının 2005 Programı Açısından İncelenmesi	24
Dil Bilgisi Öğretiminde Çatı Kavramı ve Bu Kavramla İlgili Yanılgılar	25
Dil Bilgisi Öğretiminde Beyin Temelli Öğrenmenin Akademik Başarı, Tutum ve Kalıcı Öğrenme Üzerindeki Etkisi	26
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri	27
Türkiye ve İsviçre’deki Ortaokul Öğrencilerinin Ana Dili Öğretimi Ders Kitaplarının Karşılaştırılması	28
Türkçede Söz Diziminin Öğretimi ve Kavratılması	29

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya doğrudan dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış 21 doktora tezi ve dolaylı olarak dil bilgisiyle ilgili tespitlere ulaşılmış 8 doktora tezi (4, 11, 12, 13, 15, 16, 27 ve 28) dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri 25 Ocak 2019 tarihi ile 15 Mart 2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Söz konusu doktora tezlerine ulaşmak için Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi ile üniversitelerin veri tabanları taranmıştır. Araştırmaya dahil edilen doktora tezlerinde Türkçe eğitimi ile Türk dili ve edebiyatı alanında yapılmış olma, dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış olma veya dil bilgisiyle ilgili incelemeleri de içermeye, erişime açık olma gibi nitelikler aranmıştır. Tez merkezi taramasında özet alanına “dil bilgisi öğretimi, Türkçe öğretimi, fiilimsi öğretimi, kip öğretimi vb.” dil bilgisiyle ilgili terimler yazılarak arama yapılmış ve bulunan tezler incelenerek araştırma konusuna uygun olanlar seçilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Doktora tezlerinden elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temel işlem birbirine benzeyen verileri bir araya getirmek ve yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Büyüköztürk vd. (2010), içerik analizinin aşamalarını; amaçların belirlenmesi, kavramların tanımlanması, analiz birimlerinin belirlenmesi, verilerin yerinin belirlenmesi,

mantıksal bir yapının geliştirilmesi, örneklem planının geliştirilmesi, kodlama kategorilerinin belirlenmesi ve verilerin analiz edilmesi olarak belirlemiştir. Araştırmada bu aşamalar takip edilerek veriler toplanmış, doktora tezleri incelenerek kodlamalar yapılmış, kategoriler belirlenmiştir. Kodlar ve temalar tablolaştırılarak verilerin frekans ve yüzdeleri hesaplanmış, bulgular yorumlanmıştır.

Bulgular

Araştırmada dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezleri çeşitli açılardan incelenmiştir. İnceleme sonucunda ulaşılan bulgular, araştırma soruları doğrultusunda tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tezlerin Yapıldığı Anabilim/Bilim Dalları ve Enstitülere Göre Dağılımı

Araştırmada Türkçe eğitimi ile Türk dili ve edebiyatı eğitimi alanlarında dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezleri incelenmiştir. Tezlerin yapıldıkları anabilim/bilim dalı ve enstitü bilgileri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Tezlerin Yapıldığı Anabilim Dalları ve Enstitülere Göre Dağılımı

	Bölüm/Alan	İlgili Tez No.	f	%
Anabilim Dalı	Türkçe Eğitimi	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,11,12,13, 15,	28	96,5
	Anabilim/Bilim Dalı	16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29		
Anabilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi	14	1	3,4
	Anabilim Dalı (Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bilim Dalı)			
Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2, 3, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28	23	79,3
	Sosyal Bilimler Enstitüsü	1, 4, 9, 10, 24, 29		

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya dahil edilen 29 doktora tezinden 28’i Türkçe eğitimi anabilim/bilim dalında 1’i ise Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği bilim dalında yapılmıştır. Türk dili ve edebiyatı alanında dil bilgisine yönelik birçok tez olmasına rağmen “dil bilgisi öğretimi” üzerine yapılmış tez sayısı yok denecek kadar azdır. Doktora tezlerinden 6’sı sosyal bilimler, 23’ü eğitim bilimleri enstitülerinde yapılmıştır.

Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Araştırmaya dahil edilen doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı incelenmiş ve bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	İlgili Tez No.	f	%
2000	-	0	0
2001	9	1	3,4
2002	-	0	0
2003	-	0	0
2004	1	1	3,4
2005	3	1	3,4

2006	5, 29	2	6,8
2007	4, 6, 7,	3	10,3
2008	10,	1	3,4
2009	8,	1	3,4
2010	14	1	3,4
2011	16,17, 18, 20,	4	13,7
2012	24, 25,	2	6,8
2013	26	1	3,4
2014	28	1	3,4
2015	22, 23, 27,	3	10,3
2016	13,	1	3,4
2017	11, 15,	2	6,8
2018	2, 12, 19, 21	4	13,7
Toplam		29	100

Tablo 3'te görüldüğü gibi araştırmada kapsamında 2000, 2002 ve 2003 yıllarında konuyla ilgili teze rastlanmamıştır. Dil bilgisi öğretimi üzerine yapılan doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı farklılık göstermektedir. Bazı yıllarda konuyla ilgili herhangi bir doktora teze rastlanmamış, bazı yıllarda ise birkaç tez yapıldığı görülmüştür. 2011 ve 2018 yılları konuyla ilgili en fazla (4) doktora tezinin yapıldığı yıllar olmuştur.

Tezlerin Yapıldığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Doktora tezlerinin yapıldığı üniversitelere göre dağılımı incelenmiş ve bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Tezlerin Yapıldığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Araştırmanın Yapıldığı Üniversite	İlgili Tez No.	f	%
Atatürk Üniversitesi	1, 9, 20, 22, 23, 25, 26, 28, 29	9	31,0
Gazi Üniversitesi	2, 3, 6, 7, 8, 13, 14, 15	8	27,5
Selçuk Üniversitesi	10, 11, 16, 17, 18,	5	17,2
Dokuz Eylül Üniversitesi	21, 27	2	6,8
İnönü Üniversitesi	12, 19	2	6,8
Ankara Üniversitesi	4,	1	3,4
İstanbul Üniversitesi	24,	1	3,4
Marmara Üniversitesi	5	1	3,4
Toplam		29	100

Tablo 4'te de görüldüğü gibi konu kapsamında ulaşılan 29 doktora tezi, 8 farklı üniversitede yapılmıştır. Bu üniversitelerden dil bilgisi öğretimi üzerine en fazla araştırma Atatürk Üniversitesinde (9), ikinci olarak Gazi Üniversitesinde (8) yapılmıştır. Üçüncü sırada Selçuk Üniversitesi (5) gelmektedir. Diğer 5 üniversitede birer veya ikişer doktora tezi yapıldığı görülmüştür.

Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Araştırmada incelenen tezlerin danışman unvanlarına ait bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Danışman Unvanı	İlgili Tez No.	f	%
Profesör Dr.	1, 3, 4, 5, 7, 9, 13, 14, 19, 21, 24, 25, 28, 29	14	48,2

Yrd. Doç. Dr.	6, 8, 15, 16, 22, 23, 26, 27	8	27,5
Doçent Dr.	2, 10, 11, 12, 17, 18, 20	7	24,1
Toplam		29	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerinin danışmanlarının %48 'ini profesörler oluşturmaktadır. Tez danışmanı doçent ve yardımcı doçent sayıları birbirine oldukça yakındır.

Tezlerin Dil Bilgisi Konularına Göre Dağılımı

Araştırmada incelenen doktora tezlerinde ele alınan dil bilgisi konuları ile ilgili bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Tezlerin Dil Bilgisi Konularına Göre Dağılımı

Konu	İlgili Tez No.	f	%
Dil Bilgisi (Genel)	4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 24, 26, 28	16	55,1
Kip Ekleri	8, 21, 23	3	10,3
Sözcük Türleri	1, 5	2	6,8
Yapım Ekleri	2	1	3,4
Çekim Ekleri	27	1	3,4
Dil Yapıları (Fonetik, Semantik, Morfolojik, Sentaktik Yapılar)	3	1	3,4
Çatı	25	1	3,4
Fiilimsiler	17	1	3,4
Sözcük Yapısı	18	1	3,4
Sıfat ve Sıfat Tamlamaları	22	1	3,4
Söz Dizimi	29	1	3,4
Toplam		29	100

Tablo 6'da görüldüğü gibi doktora tezlerinde dil bilgisi konularından; sözcük türleri, yapım ve çekim ekleri, dil yapıları, kip ve çatı ekleri, fiilimsiler, sözcük yapısı, sıfat, söz dizimi ve dil bilgisi öğretimi konuları ele alınmıştır. Bu çalışmalardan 16'sında dil bilgisi öğretimi genel olarak veya birkaç dil bilgisi konusunu kapsayacak şekilde ele alınmıştır. Bunlardan 11, 12, 13, 15 ve 16 numaralı çalışmalar yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine yapılmıştır. Bu tezlerin çoğunluğu yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları sorunları ve yaptıkları dil bilgisi yanlışlarını içermektedir. Kip eklerinin öğretimi üzerine 3, sözcük türleriyle ilgili de 2 doktora tezi olduğu görülmüştür.

Tezlerin İnceledikleri Yöntem ve Tekniklere Göre Dağılımı

Araştırmada, dil bilgisi öğretimi üzerine yapılan doktora tezlerinde etkisi incelenen yöntem ve teknikler Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Tezlerin İnceledikleri Yöntem ve Tekniklere Göre Dağılımı

Tezde Araştırılan Yöntem, Teknik	İlgili Tez No.	f	%
Bilgisayar Destekli Öğretim	16, 20	2	6,8
5E Modeli/ Animasyon Destekli 5E Modeli	22/ 23	2	6,8
Kavram Haritası Tekniği	5	1	3,4
Metne Dayalı Öğretim	7	1	3,4
Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Öğretim	11	1	3,4

Aktif Öğrenme	17	1	3,4
Karikatürlerle Öğretim	18	1	3,4
Beyin Temelli Öğrenme	26	1	3,4
Toplam		10	34,4

Tablo 7’de görüldüğü gibi doktora tezlerinde kavram haritası, metne dayalı öğretim, yenilenmiş Bloom taksonomisine göre hazırlanmış ders içeriği ile öğrenme, bilgisayar destekli öğrenme, aktif öğrenme, karikatürlerle öğrenme, 5E modeli ve beyin temelli öğrenme olmak üzere 8 yöntem veya tekniğin etkisi incelenmiştir. Bunlardan bilgisayar destekli öğrenme ile 5E modeli ikiye; diğer yöntem, teknikler birer tezde ele alınmıştır.

Tezlerin Araştırma Desenine Göre Dağılımı

Dil bilgisi öğretimi üzerine yapılan tezlerin araştırma desenleri incelenmiş ve bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Tezlerin Araştırma Desenine Göre Dağılımı

Araştırmanın Modeli	İlgili Tez No.	f	%
Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Deneysel Desen	5, 7, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 26	11	37,9
Tarama Modeli	1, 3, 4, 13, 14, 21, 24	7	24,1
Alan Araştırması	6, 8, 9, 29	4	13,7
Doküman İncelemesi	12, 28	2	6,8
İlişkisel Tarama Modeli	19	1	3,4
Ön Test-Son Test Yarı Deneysel Desen	2	1	3,4
Eylem Araştırması	15	1	3,4
Karma Yöntem	25	1	3,4
Örnek Olay İnceleme Yöntemi	27	1	3,4
Toplam		29	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerinde; tarama, ilişkisel tarama, ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen, yarı deneysel desen, alan araştırması, doküman incelemesi, eylem araştırması, karma yöntem ve örnek olay inceleme yöntemi olmak üzere 9 farklı desen kullanılmıştır. Bunlardan en fazla kullanılan deneysel desendir (11). Deneysel deseni tarama modeli (7) ve alan araştırması (4) takip etmiştir. İlişkisel tarama, yarı deneysel desen, eylem araştırması, karma yöntem ve örnek olay inceleme yöntemleri birer tezin araştırma desenini oluşturmuştur.

Tezlerin Çalışma Gruplarına Göre Dağılımı

Doktora tezlerinin çalışma grupları/örnekleme incelenmiş ve bulgular Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Tezlerin Çalışma Gruplarına/Örnekleme Göre Dağılımı

	Çalışma Grubu/Örneklem	İlgili Tez No.	f	%
Ortaokul	5. sınıf	-	-	-
	6. sınıf	11, 18, 20, 22, 26	5	17,2
	7. sınıf	5, 10, 19, 23	4	13,7
	8. sınıf	1*, 7, 9, 17, 25*	5	17,2
	6,7,8. Sınıf	8, 29*	2	6,8
L i z e	Lise Hazırlık	29*	1*	3,4

	10. sınıf	25*	1*	3,4
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	A1	16, 27*	2	6,8
	A2	27*	1*	3,4
	B2	2	1	3,4
	C1	12	1	3,4
	Seviyesi Belirlenemeyenler	13, 15*	2	6,8
Kitap, Kaynak, Metin	6, 7, 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Türkçe Ders Kitapları	3, 24, 28	3	10,3
	3-5. Sınıf ve Almanca Ders Kitapları, Türkçe Dersi Öğretim Programı, Almanca Dersi Öğretim Programı	4	1	3,4
	Dil bilgisi kitapları	14	1	3,4
	Metinler	21	1	3,4
	Öğretmen, akademisyen, müfettiş, okul müdürü	1*, 6, 9*, 15*	3*,1	13,7
Toplam			(6*)29	100

(*) Birden fazla çalışma grubu/örneklem üzerinde yapılan araştırmalar

Tablo 9’da görüldüğü gibi doktora tezlerinin. çalışma grupları oldukça çeşitlidir. Çalışma grupları ortaokul, lise, yabancı uyruklu öğrenciler; öğretmen, müfettiş, okul müdürü gibi farklı sınıf ve düzeylerden; kitap, öğretim programı, öğrenci ürünleri gibi materyallerden oluşmaktadır. Bu gruplardan en fazla araştırma ortaokul öğrencileri üzerine (16) yapılmıştır. Dil bilgisi öğretimi kapsamında ilkökul 1,2,3,4. sınıf; ortaokul 5. sınıf; lise 9, 11 ve 12. sınıf; ön lisans, lisans ve yüksek lisans öğrencilerine yönelik doktora tezine rastlanmamıştır. Yabancı uyruklu öğrenciler üzerine 7 araştırma yapılmış, bunlardan B1 ve C2 düzeyine yönelik doktora tezine rastlanmamış, 2 tezde de çalışma grubunun düzeyi belirtilmemiştir. Kitap, öğretim programı gibi dokümanlar üzerine 6 çalışma yapılmıştır. Diğer çalışma gruplarıyla birlikte öğretmen, akademisyen, okul müdürü ve müfettiş gibi eğitimin farklı organlarını da işe katarak çoklu veri toplayan 4 doktora tezi vardır.

Tezlerin Sonuçları

Doktora tezlerinin sonuçları incelenmiş öne çıkan sonuçlar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Tezlerin Sonuçları

Veri Toplama Aracı	Sonuç	İlgili Tez No.	f
Başarı Testi	Öğrenciler konuyla ilgili yeterince başarılı değildir.	1, 25, 29	3
	Öğrencilerin yazma becerilerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.	19	1
	Uygulanan program başarıyı artırmıştır.	2, 5, 7, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 26,	12
	Uygulanan program ile deney grubu kontrol grubuna göre daha başarılı olmuştur.	7, 10, 16, 17, 18, 22, 23, 26,	8

	Uygulama sonrası deney grubu ile kontrol grubu arasında anlamlı farklılık olmamıştır.	20	1
Tutum Ölçeği	Uygulama sonrası deney grubunun derse yönelik tutumu kontrol grubuna göre daha fazla artmıştır.	17, 18, 20, 23, 26,	5
Öğrenci Görüşleri	Öğrencilerin çoğu uygulanan programla ilgili olumlu görüş bildirmiştir.	2, 16, 18, 20, 22, 23	6
Öğretmen Görüşleri	Öğretmenler dil bilgisi öğretiminde en fazla ders kitabını kullandıklarını; çatı, fiilimsi ve birleşik cümlelerin kavratılmasında zorlandıklarını belirtmişlerdir.	6	1
Gözlem	Uygulanan program öğrencilerin ilgisini çekmiş ve derse katılımı artırmıştır.	16	1
Kalıcılık Testi	Deney grubunun kalıcılık puanı kontrol grubuna göre daha yüksektir.	17, 18, 22, 23, 26,	5
Kavram Yanılgısı	Öğrencilerde konuyla ilgili kavram yanılgıları vardır.	1, 25	2
	Uygulanan program öğrencilerdeki kavram yanılgılarını azaltmıştır.	2, 5, 20	3
Kitap, Öğretim Programı, Öğrenci Ürünleri	İncelenen ders kitabı dil bilgisi öğretimi için yeterlidir.	28	1
	İncelenen kitaplarda veya Türkçe Dersi Öğretim Programlarında eksiklikler veya yanlışlıklar vardır.	14, 24, 25,	3
	Öğrencilerin yazılı anlatımlarında çeşitli dil bilgisi yanlışları tespit edilmiştir.	12, 13, 27, 29	4
	Almanca Dersi Öğretim Programında dil bilgisine daha fazla önem verilmiş ve ayrı bir beceri alanı olarak ele alınmıştır.	4	1
	Türkiye ve İsviçre'deki ders kitaplarının dil bilgisine yer verme oranı birbirine yakındır.	28	1

Tablo 10'da görüldüğü gibi tezlerde ulaşılan bulgular başarı testi, tutum ölçeği, gözlem, görüşme formu, kalıcılık testi ve doküman incelemeleri sonuçlarından oluşmaktadır. Öğrencilere uygulanan başarı testinde ilk uygulama sonuçlarının genellikle düşük olduğu, belli bir öğretim uygulamasından sonra başarının yükseldiği; deneysel çalışmaların hepsinden başarılı sonuçlar alındığı görülmüştür. Tezlerde genel olarak tutum ölçeği sonuçlarına göre öğrencilerin derse yönelik tutumlarının uygulanan programla birlikte arttığı; öğrenci görüşme formlarına göre öğrencilerin uygulamayla ilgili olumlu görüş bildirdikleri; kalıcılık testi sonuçlarına göre deney grubunun kalıcılık puanının kontrol grubuna göre yüksek olduğu belirtilmiştir. Bazı çalışmaların sonucunda öğrencilerde kavram yanılgıları olduğu ortaya konulurken bazı çalışmalarda yapılan uygulama sonrası kavram yanılgılarında azalma olduğu belirtilmiştir.

Tezlerin doküman incelemesi sonuçları ise genellikle olumsuzdur. İncelenen ders kitaplarında dil bilgisi hatalarının olduğu, Türkçe öğretim programlarında eksiklikler bulunduğu ve öğrencilerin yazılı anlatımlarında çeşitli dil bilgisi yanlışlıklarının bulunduğu araştırmacılar tarafından ortaya konulmuştur.

Tezlerin Önerileri

Dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerinin önerileri eğitimcilere, araştırmacılara ve yetkililere yönelik öneriler olmak üzere üç grupta incelenmiş ve bulgular Tablo 11, Tablo 12 ve Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 11. Tezlerde Eğitimcilere Yönelik Öneriler

Eğitimcilere Öneriler		İlgili Tez No.	f
Dil Bilgisi Öğretimi	Dil bilgisi öğretimi ezberden uzak davranışa dönük olmalıdır.	1, 6	2
	Çatı konusu, hem sekizinci sınıf Türkçe hem de onuncu sınıf dil ve anlatım dersi müfredatlarında yüzeysel olarak yapılandırılmamalı, bütün kavramları ile öğretilmelidir.	25	1
	Dil bilgisi öğretiminde biçimbirimler ve bunların sınıflandırmaları yerine evrensel dil kategorilerine ve bu kategorilerin dildeki ifade biçimlerine odaklanılmalıdır.	21	1
	Dil bilgisi öğretiminde biçimbirimlerin işlevlik durumları göz önünde bulundurulmalıdır.	21	1
	Türkçenin tamlayan tamlanan özellikleri yani kelime gruplarının derin yapıları ve öğeler arasındaki ilişkiler ile cümle ve türleri üzerinde durulmalı, uygulamalı çalışmalar yaptırılarak konunun öğrenciler tarafından kavranmasına çalışılmalıdır.	29	1
	Dil bilgisi konularının nasıl öğretileceği üzerinde durularak iyi öğrenme etkinlikleri geliştirilmelidir.	1, 4	2
	Dil bilgisi öğretimi metinden hareketle yapılmalıdır.	6, 7	2
	Dil bilgisi öğretimi çalışmalarında dil biliminin verilerinden de yararlanılmalıdır.	7	1
	Dil bilgisi öğretimi o dilin yapısal özelliklerine göre yapılmalıdır.	3	1
	Yazma eğitimine ilişkin hazırlanacak öğretim programlarında, öğretim materyallerinde ve ders işleniş süreçlerinde kelime ve dil bilgisinin ağırlığı artırılmalıdır.	19	1
	Dil bilgisi konularının birbirinden ayrılmış gibi değil de bir bütün olarak düşünülmesi sağlanmalı, konular bütüncül olarak ele alınmalıdır.	29, 23	2
Toplam			15
İşlevsellik	Dil bilgisi öğretimi işlevselleştirilmeli, işlev ön planda tutulmalıdır.	6, 25,	2
	Kip eklerinin öğretiminde eklerin farklı işlevleri üzerinde durulmalıdır.	8	1
	Dil bilgisi öğretiminde öğrencilerin şekil ile işlevi bir arada düşünmeleri sağlanmalıdır.	29	1
	Öğrencilere tüm kelime grupları, bunların işlevleri sezdirilmeli ve öğrencilerin bu kelime gruplarından da azami derecede yararlanmaları sağlanmalıdır.	29	1
	Türkçenin temel karakterini oluşturan sondan eklemeli yapısına yapım ekleri ve çekim ekleri ile işlevlik kazandırılmalıdır.	3	1

	Dil bilgisi öğretiminde öğrenci öğrendiği kuralı, anlatım çalışmalarında işlevsel hâle getirmelidir.	6	1
Toplam			7
Kavram Öğretimi	Öğretim sürecinde kavramlar tam olarak kazandırılmalı, kavram yanlışları giderilmelidir	25	1
	Öğretmenler, öncelikle genelde dil bilgisel kavramların doğru bir şekilde anlamlandırılmasını ve içselleştirilmesini sağlamalıdır.	25	1
	Ders kitaplarında ele alınan konular yeterince işlenmeli, bunun yanında konularda gereksiz ayrıntılara yer verilmemelidir. Ayrıca yapılan tanım ve açıklamalarda muğlak ifadelerden kaçınılmalı, konuyu açıklamak üzere verilen örnekler, tanım ve açıklamalarla çelişmemelidir.	14	1
Toplam			3
Ders Materyalleri	Dil bilgisi öğretimini destekleyecek materyaller, etkinlikler düzenlenmeli görsellerle desteklenmelidir.	2, 4, 6, 7, 8,	5
	Dil bilgisi öğretiminde öğrencilerin depoladıkları bilgiyi kullanabilecekleri ortamlar, materyaller ve etkinlikler oluşturulmalıdır.	26	1
	Zaman eklerinin fonksiyonları kavratılırken masal, fıkra, hikâye, reklam, kullanma kılavuzu, tanıtım broşürü gibi materyallerin yanı sıra öğrencilerin ilgisini çekebilecek karikatürlerden ve resimlerden yararlanılmalıdır.	8	1
	Ad durum eklerini alan sözcüklerin hangi eylemlerle kullanılabildiğini gösteren ve cümle örneklerinin de bulunduğu sözlükler oluşturulmalıdır.	27	1
	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik farklı yaş seviyelerine hitap eden yabancılara Türkçe öğretim kitap ve materyalleri geliştirilmelidir.	16	1
	Akademik başarıyı ve tutumu olumlu yönde etkileyen karikatürler, diğer dil bilgisi konuları için de geliştirilmelidir.	18	1
	Ders kitaplarındaki metinler, söz dizimi açısından, çok iyi seçilmeli, metinler dilimizin tüm incelik, güzellik ve zenginliklerini ortaya koyacak nitelikte olmalıdır.	29	1
	Toplam		
Strateji, Yöntem, Teknik	Öğretmenler Türkçe derslerinde farklı yöntem, tekniklerden faydalanmalıdır.	5	1
	Teknolojik gelişmelerin getirdiği yenilikler, dil bilgisi öğretiminde kullanılmalıdır.	6	1
	Eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına kavram haritası yöntemi, beyin temelli öğrenme ve diğer yaklaşım ve tekniklerle ilgili uygulamalar yaptırılmalıdır.	5, 26	2
	Öğretmenler dil bilgisi öğretiminde beyin temelli öğrenmeye dayalı öğretim etkinliklerinden yararlanabilir.	26	1
	Sınıfta 5E modeli gibi öğrencinin kendini rahat hissettiği ve bilhassa aktif olarak uygulamanın bir parçası olarak gördüğü etkinlikler kullanılabilir.	22, 23	2

	Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde ekler konusunda özellikle de durum ekleri, geniş zaman kip eki ve çatı ekleriyle ilgili çokça etkinlik yapılmalıdır.	12	1
	Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde eklerin kullanımı çok çeşitli alıştırmalarla desteklenmelidir.	27	1
	Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ses öğretiminden ayrı tutulmamalı, ileriki öğrenmelere geçilmeden önce ses öğretimi üzerinde özenle durulmalı ve öğretim süreci boyunca ses uyumlarındaki kusurlar düzeltilmeli, çalışmalar konuşma etkinlikleriyle desteklenmelidir. Sesletim çalışmalarına önem verilmelidir.	27	1
	Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kelime türetme ekleri ve hâl ekleri üzerine yapılandırılmış ve ana dil ve dil ailelerinin sorunlarına göre ayarlanmış kontrollü yazma tekniklerinin kullanıldığı yazma çalışmaları yapılmalıdır.	15	1
	Dil bilgisi kavram ve konuları oyun ve etkinlikler yoluyla öğrencilere sezdirilmelidir.	8, 23	2
	Dil bilgisi öğretiminde öğrencilere grup (heterojen) çalışmasına dayalı etkinliklerin yapılması da önemlidir.	22	1
	Yaparak yaşayarak öğrenme öne çıkarılmalıdır.	1	1
	Dil bilgisi öğretiminde tümevarım yöntemi uygulanmalıdır.	6	1
	Öğretmenler, ders işlenişi sırasında dil bilgisi çalışmalarına başlamak için metin okuma sürecinin bitmesini beklememelidir. Metin okunurken ilgili dil bilgisi kazanımına yönelik ifadelerle öğrencilerin dikkati çekilerek konuyu sezmeleri sağlanmalıdır.	7	1
	Metinler işlenirken anlatılacak konunun sezdirilmesi ve sezme sürecinde öğrenci kuralı özümledikten sonra tanım verilmelidir.	6	1
	Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrenciye daha fazla kelime kazandırmaya yönelik etkinliklere yer verilmelidir.	2	1
	Dil bilgisi öğretiminde sosyal bilgiler, İngilizce, resim, müzik gibi farklı disiplinlerle karşılaştırmalar yapılabilir.	17	1
	İlköğretim birinci kademedeki dil bilgisi konularına basit düzeyde yer verilerek öğrenciler üst sınıfa hazırlanmalıdır.	20	1
Toplam			21
Eğitim Ortamı	Eğitim-öğretim süreci okullarda sınıfla sınırlandırılmamalıdır. Türkçe dersi ve dil bilgisi öğretimi gerektiğinde okul bahçesinde, bilgisayar laboratuvarında veya farklı bir mekânda gerçekleştirilebilir.	17	1
Toplam			1
Hedeften Haberdar Etme	Türkçe öğretmenleri dil bilgisi konularının niçin öğretildiğini bilmeli, öğrencilere de dil bilgisini neden öğrendiklerini, dil bilgisi konularının hangi alanlarda kendilerine yardımcı olacağını açıklamalıdır.	23	1
	Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilere öncelikle Türkçenin genel yapısı hakkında bilgilendirme yapılmalı, eklerin doğru kullanımının anlam üzerinde etkili olacağı vurgulanmalıdır.	27	1

	Yapım eklerine dil öğretim sürecinde yer vermek isteyen öğretmenler uygulama öncesinde en azından 2 saatlik bir uyum ve farkındalık programı yapmalı ve öğrenenleri öğrenecekleri konu ve içerikle ilgili bilgilendirmelidir.	2	1
Toplam			3
Ölçme, Değerlendirme	Dil bilgisinin ölçülmesinde ezber bilgileri ölçen araçlar yerine uygulamaya dayanan materyaller (çalışma kağıtları, kompozisyonlar) kullanılmalıdır.	7	1
	Toplam		1

Tablo 11’de görüldüğü gibi araştırmacılar eğitimcilere dil bilgisi öğretimi, yöntem-teknik, işlevsellik, ders materyalleri, kavram öğretimi ve ölçme değerlendirme konularında önerilerde bulunmuştur. Dil bilgisi öğretiminin nasıl yapılması gerektiği, dil bilgisinin işlevselleştirilmesi ve kavram öğretimi konularında toplam 25 öneri yer almaktadır. İkinci olarak dil bilgisi öğretiminde yöntem, teknik ve etkinliklere yönelik 21 öneri yer almaktadır. Bunlar eğitimcilerin dil bilgisi öğretiminde farklı yöntem ve tekniklerden faydalanmalarına yönelik önerilerdir. Araştırmacılar uygulama yaptıkları ders öğretim materyallerinin başarıyı artırdığını, bu nedenle öğretmenlerin dil bilgisi öğretiminde dersi çeşitli materyallerle işlemelerinin faydalı olacağını belirtmişlerdir. Tezlerde eğitim ortamı, ölçme-değerlendirme ve hedeften haberdar etmeye yönelik önerilere de yer verilmiştir.

Tablo 12. Tezlerde Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Araştırmacılara Öneriler		İlgili Tez No.	f
Örneklem/Çalışma Grubu	Yapım eklerinin farklı dil seviyelerinde nitel, nicel araştırmalar yapılmalıdır.	2	1
	Bilgisayar destekli öğrenmenin farklı sosyoekonomik düzeydeki ve farklı sınıf seviyesindeki öğrencilerin dil öğrenimleri üzerinde farklı etkiye sahip olup olmadığı incelenebilir.	20	1
	Beyin temelli öğrenmenin farklı sınıf seviyelerinde ve farklı dil becerileri üzerindeki etkisi incelenebilir.	26	1
	Benzer bir inceleme ilkököl, ortaokul, ortaöğretim veya yükseköğretimin farklı kademelerinde yapılarak elde edilen sonuçlar karşılaştırılabilir.	19, 22	2
Toplam		5	
Dil Bilgisi	Dil bilgisi kuralları dil bilim çalışmalarından sonra belirlenmelidir.	3	1
	Dil bilim çalışmalarına ağırlık verilmelidir.	3	1
	Dil bilgisi ile dil bilimi disiplinleri incelenerek dil biliminin veri ve yöntemlerinden nasıl faydalanılabileceği araştırılabilir.	10	1
	Dil bilimsel anlayışla ele alınmış Türk dili kitapları yazılmalı ve dilbilim kuramları dil öğretimine uygulanmalı, öğretmenlere tanıtılmalıdır.	6	1

	Öğrencilerin dil gelişimleri üzerinde ayrıntılı çalışmalar yapılarak hangi dil bilgisi kazanımının kaçınıcı sınıfta verilmesi gerektiği bilimsel veriler ışığında belirlenmelidir.	7	1
	Türkçenin matematiksel bir dil olduğu düşüncesinden hareketle kuralların ve soyut konuların matematik mantığı temelinde kavratılıp kavratılamayacağı, bu noktada farklı disiplinlerle bağlantı kurmanın öğrenmeyi arttırıp arttırmayacağı sınıanabilir.	10	1
	Dil bilgisi öğretiminde sıkıntılara yol açan terim karmaşasını ortadan kaldırmaya yönelik neler yapılabileceğini araştıran çalışmalar yapılabilir.	10	1
	Türkçenin dilbilgisi üzerine, çağdaş kuramlar ekseninde yapılacak çalışmalar artırılabilir ve Türkçe dilbilgisinin çağdaş betimlemeleri yapılabilir.	24	1
	Türkçede izin anlamı işaretlemeye birlikte kullanılan –Abil- (A/I)r yapısı eş dizimlilik veya dil bilgiselleşme açısından incelenmelidir.	21	1
	Türk diliyle ilgili bilimsel veriler konusunda da eksiklikler bulunmaktadır. Bu konudaki çalışmalara hız verilmeli, yapılacak çalışmalar Türkoloji-dil bilimi iş birliğinde gerçekleştirilmelidir.	14	1
	Hem mevcut dil bilgisi kitaplarını hem de bundan sonra yazılacak dil bilgisi kitaplarını dil bilimi ve Türk dili alanındaki gelişmeler çerçevesinde ele alacak yeni araştırmalar yapılmalıdır.	14	1
	Ana dili konuşurlarına yönelik ek bilgisi farkındalık ölçeği geliştirilmelidir.	2	1
	Yapım eki konusuyla ilgili daha fazla araştırma planlanmalı, ana dili öğretiminde de uygulamalar yapılmalıdır.	2	1
	Dil bilgisiyle okuma, yazma, konuşma ve dinleme gibi dil becerileri arasında nasıl bir ilişki olduğunu tespit etmeyi amaçlayan çalışmalar yapılmalıdır.	7, 10	2
Toplam			15
Yöntem, Teknik	Dil bilgisi konularının öğretiminde farklı öğrenme ve öğretme stratejileri ile öğretme yöntem ve tekniklerinin etkililiği üzerinde çalışmalar yapılabilir.	10	1
	Hangi dil bilgisi konusunun hangi öğretim strateji, yöntem ve teknikleriyle daha verimli olabileceğine yönelik etkinlik temelli, kılavuz uygulamalara dayanan çalışmalar yapılabilir.	10	1
	5E modeliyle dil bilgisinin diğer konu alanlarında ve diğer öğrenme alanlarında (okuma, yazma, dinleme, konuşma) uygulamalar yapılabilir.	22	1
	Dil bilgisi konularının öğretilmesinde bilgisayar destekli öğretimin başarı, tutum ve kavram yanılgıları üzerinde ne kadar etkili olduğuna ilişkin araştırmalar yapılmalıdır.	20	1
	Dil bilgisi konularının bu zamana dek olduğu gibi bir arada mı yoksa bağımsız konular olarak mı işlenmesi gerektiği ele alınabilir.	10	1
	Beyin temelli öğrenmeye dayalı öğretim uygulamaları farklı öğretim yaklaşımlarıyla karşılaştırılabilir.	26	1
	Anadili Türkçe olanların dil öğrenmek için kullanabilecekleri kendilerine özgü öğrenme biçimleri araştırılabilir.	4	1

Toplam			7
Ölçme, Değerlendirme	Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin seviye geçiş sınavlarının “yazma” alanlarına dönük araştırma yapılmalı, düzeye uygunluk tespit edilmelidir. Yazma alanında çoktan seçmeli soru oranı, dil bilgisi ve diğer konuların dağılımı, soruların ölçülebilirliği araştırılmalıdır.	12	1
	Dil bilgisi konularına ait başarının nitel, nicel ve uygulama bazında nasıl ölçülebileceğine yönelik çalışmalar yapılabilir. Ölçme ve değerlendirme süreçlerinin aynı zamanda bir öğretim süreci olarak nasıl modellenilebileceği araştırılabilir.	10	1
Toplam			2

Tablo 12’de görüldüğü gibi tezlerde araştırmacılara; çalışma grubu, dil bilgisi, yöntem- teknik ve ölçme- değerlendirme gibi konularda önerilerde bulunulmuştur. Çalışma grubuyla ilgili öneriler, araştırmacıların konunun farklı örneklem/çalışma grubu üzerindeki etkisini incelemeleri yönündedir (5). Tezlerde dil bilgisiyle ilgili; araştırmacıların dil bilgisi çalışmalarında dil biliminden yararlanmaları ve bu doğrultuda çalışmalar yapmaları önerilmektedir. Araştırmacıların dil öğrenme yöntem- teknikleri ve ölçme- değerlendirme yaklaşımları üzerine çalışmalar yapmaları da önerilmektedir.

Tablo 13. Tezlerde Yetkililere Yönelik Öneriler

Yetkililere Öneriler		İlgili Tez No.	f
Hizmet Öncesi Eğitim	Öğretmen yetiştiren kurumlar öğrenmeyi öğrenme, etkin öğrenmeyle ilgili yaklaşımları kazandırmalıdır.	1	1
	Öğretmen adaylarının yetiştirilmesi sürecinde dil bilimi derslerine, gerektiği ölçüde önem ve yer verilmelidir.	14	1
	Eğitim fakültelerinde bilgisayara dayalı öğretim materyalleri hazırlayabilen, bilgisayar teknolojilerini etkin kullanan öğretmen adayları yetiştirilmelidir.	20	1
	Eğitim programları ve öğretmen yetiştirme sistemleri gözden geçirilmelidir.	4	1
	Öğretmen ve öğretim üyelerinin yetiştirilmesinde konuların nasıl öğretileceği üzerinde de durulmalıdır.	6	1
	Eğitim fakültelerinde Türkçe öğretmeni adaylarının yapılandırıcı öğrenme yaklaşımlarını iyi bir şekilde öğrenebilecekleri etkinlik materyallerinin hazırlanmasına yönelik uygulamalara önem verilmeli, okul uygulamalarıyla öğrendiklerini pekiştirmesi sağlanmalıdır.	22	1
Toplam			6
Hizmet İçi Eğitimler	Hizmet içi eğitimlerle öğretmenlere bilgisayar destekli kavram haritaları kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.	5	1
	Hizmet içi eğitim seminerleri gibi etkinliklerle Türkçe öğretmenleri 5E modeli, beyin temelli öğrenme vb. konularda bilgilendirilerek bu yöntemleri uygulamaya teşvik edilmelidir.	22, 26	2
	Öğretmenlere çağdaş yöntem ve teknikleri tanıtan, uygulamalı hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmelidir.	17	1

	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin kelime hazinesi geliştirme çalışmaları konusunda mesleki gelişimlerini artıracak seminerler düzenlenmelidir.	2	1
	Türkçe öğretmenlerinin lisans öğreniminde ve hizmet içinde bilgisayarı öğretim sürecinde etkili biçimde kullanabilmeleri, bilgisayara dayalı materyal hazırlayabilmeleri için eğitim verilmelidir.	20	1
	MEB, üniversitelerle iş birliği içinde Türkçe öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitimler düzenlemelidir. Öğretmenler yöntem, teknik bakımından donatılmalıdır.	9	1
Toplam			7
Öğretim Programları	Dil bilgisi etkinlikleri diğer becerilerin içine dağıtılmalıdır.	28	1
	Dil bilgisiyle ilgili bilimsel araştırmalardan elde edilen bilgiler Türkçe ders kitaplarına ve öğretim programına yansıtılmalıdır.	3, 4, 5, 24	4
	Dil bilgisi kazanımları bilgi düzeyinden ziyade beceri niteliğinde olmalıdır.	25	1
	Dil bilgisi dersi bir bilim alanı olarak düşünülerek (en azından ortaöğretim basamağında) öğretim amaçları yeniden planlanmalı, ders kitaplarının içeriği bu doğrultuda belirlenmelidir.	14	1
	Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yapım ekleri öğretimi müfredatta dahil edilmelidir ve amaçlı kelime öğretim çalışmalarıyla yürütülmelidir.	2	1
	5. sınıflarda dilbilgisi konularına daha fazla yer verilebilir.	4	1
	Dil bilgisi öğretimi sınav temelli olmaktan çıkarılıp, dil yetilerinin kazanıma dönüştürüldüğü süreçler şeklinde düzenlenmelidir. Müfredatta dil bilgisine ayrılan zaman ve uygulanan etkinlikler artırılmalıdır.	23	1
	Türkçe öğretim programında Türkçenin fonetik yapısında bulunan bütün özelliklerine yeterince yer verilmemiştir. Bu özelliklerin etkinliklerle geliştirilerek sınıf ortamına taşınması gerekmektedir.	3	1
	Türkçe öğretim programı gözden geçirilmeli, gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.	5, 9	2
	Toplam		
Ders Kitapları	Dil bilgisi öğrenme alanında akademik başarıyı ve tutumu olumlu yönde etkileyen kavram karikatürleri, Türkçe etkinlik kitaplarında yer almalıdır.	18	1
	Ders kitaplarında yer alan çatı ile ilgili eksik ve birbiri ile çelişen bilgiler ve yanlış örneklendirmeler tespit edilerek düzeltilmelidir.	25	1
	Türkçe ders kitaplarında söz dizimi ile ilgili konular genişletilmeli ve derli toplu bir hâle getirilmelidir. Söz dizimine müfredatta ve ders kitaplarında gerekli önem ve yer verilmelidir.	29	1
	Türkçe ders kitaplarına alınacak metinlerde zaman ekleri ve bunların fonksiyonlarının kademeli bir şekilde yer almasına dikkat edilmelidir.	8	1
	Dil bilgisi ders kitaplarının hazırlanmasında temel ölçü olarak dil biliminin ilke ve yöntemleri alınmalıdır.	14	1
Ders kitaplarının bilimsel içeriğiyle ilgili denetim sisteminin işleyişinin de sorgulanması, hazırlanacak dil bilgisi kitaplarının	14	1	

	Türk dil bilgisi ve dil bilimi konusundaki uzmanlarca incelenmesi gerekmektedir.		
	Sınıf ortamında farklı öğrenme özelliklerine sahip öğrencilerin bir arada bulunduğu gerçeği göz ardı edilmemeli, bu doğrultuda etkinlikler çoklu bir bakış açısına göre görsel, işitsel, kinetik vb. açılardan düzenlenmelidir.	22	1
Toplam			7
Öğrenme Ortamı	Okulların uygun etkinlikler için fiziksel özelliklerinin iyi olması gerekir.	1	1
	Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde öğrencilerin öğrenme sorunlarını ortadan kaldırmaya yönelik homojen sınıflar oluşturulmalıdır.	13	1
	Türkçe derslerinin bilgisayar destekli olarak daha etkili yürütülebilmesi amacıyla okullarda “dil öğrenimi” / “Türkçe dersi” laboratuvarları veya derslikleri oluşturulmalı; buralarda yeterli teknolojik altyapı (bilgisayar, akıllı tahta, projeksiyon cihazı vb.) kurulmalıdır.	20, 22, 26	3
	MEB ders araçları konusunda Türkçe öğretmenlerine her türlü araç ve gereci sağlamalıdır.	9	1
Toplam			6
Terim Farklılıkları	Terim farklılıkları ortadan kaldırılmalı; MEB, YÖK, TDK, ÖSYM gibi kurum ve kuruluşlar arasında eşgüdüm sağlanmalıdır.	6, 23	2
	Lisans programlarında verilen dil bilgisi ile ilköğretim süreci arasında bilgi ve kavram farkı olmamalıdır. Bunun için lisans eğitiminde ortak kavramlar ortak şekilde öğretilmeli ve anlatılmalıdır.	23	1
	Ders kitaplarında yapılan tanım, açıklama ve sınıflandırmalar dil bilimi kaynaklı olmalı, kullanılan terimler, genel dil bilimi, ses bilgisi, ses bilimi, biçim bilimi ve söz diziminin çalışmalarında kullanılan terimlerle örtüşmeli; dil bilimiyle bağdaşmayan tanım, terim ve açıklamalara ders kitaplarında yer verilmemelidir.	14	1
Toplam			3
Kaynak Eser	Öğretmenlere rehberlik edecek, üzerinde mutabık kalınacak bir kaynak eserin olmaması en büyük eksiklerdendir. Böyle bir eserin yazılması terim ve yaklaşım farklılıklarını en aza indirecektir.	6,	1
	MEB ve TDK'nin öncülüğünde komisyon kurularak ortak bir dil bilgisi kitabı hazırlanmalıdır.	23	1
	Öğretmenlerin faydalanacağı bir kılavuz kaynak kitap olmalıdır.	9	1
Toplam			3

Tablo 13'te tezlerin yetkililere öğretmen adaylarının yetiştirilmesi, öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle donatılması, öğretim programlarının gözden geçirilmesi, ders kitaplarının iyileştirilmesi, öğrenme ortamlarının en iyi şekilde düzenlenmesi, terim farklılıklarının ortadan kaldırılması ve öğretmenlere rehberlik edecek herkesçe kabul gören bir dil bilgisi kitabının hazırlanması doğrultusunda öneriler olduğu görülmektedir. Yetkililere yönelik önerilerin büyük çoğunluğunu öğretmen yetiştirmeye ilgili öneriler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde özellikle yöntem ve teknikleri uygulamalı olarak öğrenmeleri üzerinde durulmaktadır. Yine öğretmen adaylarının dilbilim derslerini gerektiği şekilde öğrenmelerine yönelik öneriler yer almaktadır. Öğretim programına yönelik öneriler genellikle

programın gözden geçirilerek eksik yönlerinin tamamlanması, dil bilgisine gereken önemin verilmesi yönündedir. Tezlerde ders kitaplarıyla ilgili eksiklikler, yanlışlıklar tespit edilmiş, bunların tamamlanması ve düzeltilmesine yönelik önerilere yer verilmiştir. Tezlerde Türkçe dersinin en iyi şekilde öğretilmesi için okullarda Türkçe sınıflarının oluşturulmasına ve bu sınıfların akıllı tahta, projeksiyon vb. materyallerle donatılmasına yönelik öneriler de bulunmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmada dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezleri incelenmiş, tezler çeşitli özelliklerine göre sınıflandırılmış, tezlerin sonuç ve önerileri üzerinde durulmuştur. Aşağıda araştırmada öne çıkan sonuçlara, sonuçların diğer araştırmalarla karşılaştırılmasına, bulgular doğrultusunda araştırmacılara, eğitimcilere ve yetkililere yönelik önerilere yer verilmiştir.

Araştırmada doğrudan ve dolaylı olarak dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış 29 doktora tezine ulaşılmıştır. Bu sayının dil bilgisi öğretimi gibi dilin alt yapısını oluşturan ve anlama katkı sağlayan bir alanda yetersiz olduğu görülmüştür. Büyükkız (2014) ile Şahin vd. (2013)'nin çalışmalarında konu alanına göre en fazla tezin dil bilgisi incelemelerine yönelik olduğu belirtilmiş ancak iki çalışmada da bunlardan kaçının doktora, kaçının yüksek lisans tezi olduğu belirtilmemiştir. Ayrıca bu çalışmalarda dil bilgisi konusunun genel olarak ele alındığı düşünülmektedir. Bu araştırma ise “dil bilgisi öğretimi” ve doktora tezleri ile sınırlandırıldığı için sonuçlar farklılık göstermektedir. Dil eğitiminin en iyi şekilde gerçekleşmesi için “dil bilgisi öğretimi” üzerine daha fazla çalışma yapılarak eksiklikler tespit edilmeli ve alana katkı sağlayacak çalışmalarla bu eksiklikler giderilmelidir.

Araştırmada dil bilgisi öğretimiyle ilgili tüm doktora tezlerini inceleyebilmek için Türkçe eğitimi ile Türk dili ve edebiyatı alanlarında yapılmış tezler taranmış ancak Türk dili ve edebiyatı alanında yapılmış sadece bir doktora tezine ulaşılmıştır. İlköğretimde alt yapısı oluşturulan dil bilgisi öğretiminin ortaöğretimde geliştirilerek beceri haline getirilmesi gerekirken bu konudaki doktora tezi eksikliğinin Türk dili ve edebiyatı öğretimi açısından olumsuz bir durum oluşturduğu söylenebilir. Türk dili ve edebiyatı alanında dil bilgisi öğretimiyle ilgili doktora çalışması olmaması büyük bir eksiklik olarak değerlendirilmelidir. Araştırmacıların ortaöğretimde dil bilgisi öğretimini geliştirmek için çalışmalar yapması gerekmektedir.

Araştırmada dil bilgisi öğretimi üzerine yapılan tezlerin yıllara göre dağılımının değişkenlik gösterdiği en fazla çalışmanın 2011 ve 2018 yıllarında dörder çalışmayla yapıldığı görülmüştür. Çalışmaların yetersiz olduğu bir kez daha görülmüştür. Konuyla ilgili tamamlanmış ancak erişim izni olmayan tezler de bulunmaktadır. Boyacı ve Demirkol (2018), erişim izni olmayan veya sisteme yüklenmediği için erişilemeyen tezlerin, söz konusu faydaların gerçekleşmesini olumsuz yönde etkilediğini belirtmektedir. Tezlerin erişim izninin sınırlandırılması, bilgi paylaşımını kısıtlayarak bilimin paylaşım ve güncellik ilkeleriyle bağdaşmamakta, bu ve benzeri araştırma verilerini olumsuz etkilemektedir. Bu yüzden Yükseköğretim Kurulu tarafından böyle bir kısıtlılığa izin verilmemelidir.

Araştırmada dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerinin danışmanlarının %48'inin profesör olduğu görülmüştür. Bunun; profesörlerin yaptırdığı tez sayısı ile ilgisi olabileceği gibi profesörlerin dil bilgisi öğretimine verdikleri önemin yüksek oluşuyla da ilgisi olabilir. Tezlerin çoğunluğunun eğitim bilimleri enstitüsünde gerçekleştirildiği görülmüştür. Bu iki sonuç Boyacı ve Demirkol (2018)'un çalışmasındaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerinin bazı üniversitelerde yoğunlaştığı görülmüştür. Bunlardan ilk sırada Atatürk Üniversitesi, ikinci sırada Gazi Üniversitesi gelmektedir. Boyacı ve Demirkol (2018)'un çalışmasında da Türkçe eğitimi üzerine en fazla doktora tezinin yapıldığı ilk iki üniversite Gazi ve Atatürk Üniversiteleridir. Balcı vd. (2013)'nin çalışmasında da yine ilk sırada Gazi Üniversitesinin geldiği görülmüştür. Bazı üniversitelerde dil bilgisi öğretimiyle ilgili çalışmalara rastlanmamış olması, Türkçe öğretiminin önemli bir parçası olan dil bilgisi öğretiminin ihmal edildiğini düşündürmektedir. Türkçe öğretiminin tam anlamıyla gerçekleştirilebilmesi için tüm üniversitelerin bu sorumluluğu üstlenmeleri gerekmekte, çalışmalarını alana katkı sağlamaları beklenmektedir.

Dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerinde ele alınan dil bilgisi konuları incelenmiş ve tezlerin çoğunda dil bilgisi öğretiminin genel olarak ele alındığı görülmüştür. Tezlerde kip ekleri, sözcük türleri, yapım ve çekim ekleri, çatı, fiilimsiler, sözcük yapısı, sıfatlar, sıfat tamlaması ve söz dizimi gibi konularda araştırmalar yapıldığı belirlenmiştir. Henüz üzerine çalışma yapılmamış dil bilgisi konuları da mevcuttur. Araştırmacıların dil bilgisinin henüz çalışılmamış konuları üzerine çalışmalar yapmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada doktora tezlerinde dil bilgisi öğretiminde etkisi araştırılan yöntem-teknikler incelenmiş ve 8 farklı yöntem-teknik kullanıldığı görülmüştür. Bilgisayar destekli öğretim ile 5E modeli ikiye araştırılmada kullanılmıştır. Dil bilgisi öğretiminde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasına yönelik çalışmaların yanında, hangi konunun hangi yöntem veya teknikle öğretilmesinin faydalı olacağı üzerine de araştırmalar yapılmalıdır.

Doktora tezlerinin araştırma desenleri incelenmiş, 11 çalışmada deneysel desen kullanıldığı görülmüştür. Deneysel deseni tarama modeli, alan araştırması ve doküman incelemesi takip etmiştir. Eylem araştırması, karma yöntem, ilişkisel tarama da birer tezde kullanılmıştır. Alanın ciddi çalışmaları olan doktora tezlerinde tarama, doküman incelemesi, alan araştırması gibi desenlerin fazlaca kullanılması çok da uygun bir durum değildir. Doktora tezlerinde deneysel desen, eylem araştırması veya karma yöntem gibi araştırma desenlerine daha fazla yer verilmelidir.

Dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerinin çalışma grupları/örneklemi oldukça çeşitlidir. Tezlerin en fazla ortaokul öğrencilerine yönelik olarak gerçekleştirildiği görülmüştür. Şahin vd. (2013)'nin çalışmasında da ilk sırada ortaokul öğrencileri gelirken Balcı vd. (2013)'nin okuma eğitimi konusu üzerine yaptıkları çalışmada ilk sırada ilkököl; ikinci olarak ortaokul öğrencileri gelmektedir. Karadağ (2014)'ın okuma tutumları ve alışkanlıklarıyla ilgili çalışmasında da tezlerin örneklem grubunun çoğunlukla 4 ve 5. sınıf düzeyinde olduğu belirtilmiştir. Çalışma grubu olarak ilkököl öğrencilerinin öne çıktığı çalışmaların okuma konusunda olduğu görülmektedir. Dil bilgisi öğretimiyle ilgili araştırmaların ilkökölde pek tercih edilmediği görülmektedir. Bu durumun ilkököldeki dil bilgisi öğretiminin daha yüzeysel oluşuyla ve öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleriyle ilgili olduğu söylenebilir. Üzerinde henüz çalışma yapılmayan başka gruplar da mevcuttur. Özellikle lise seviyesindeki çalışma sayısı oldukça yetersizdir. Ortaöğretim 9, 11, 12. sınıflarına yönelik çalışmaya rastlanmamıştır. Hazırlık sınıfı ve 10. sınıf öğrencilerine yönelik yapılan birer çalışma ise ortaokulla birlikte gerçekleştirilmiştir. Ön lisans, lisans ve yüksek lisans düzeyinde de çalışmaya ulaşamamıştır. Bu doğrultuda ortaöğretim, ön lisans, lisans ve yüksek lisans düzeyinde dil bilgisi öğretimi kapsamında farklı sınıf seviyelerinde araştırmalar yapılmalıdır.

İncelenen tezlerin sonuçları uygulamalı çalışmalarda genellikle başarılı ve olumludur; tarama çalışmalarında ve doküman incelemelerinde ise eksiklikler ve yanlışlıklar tespit edilmiştir. Bu doğrultuda öğretmenlerin dil bilgisi öğretiminde başarıyı artırmak için bilimsel

araştırmalardan yararlanarak sınıflarında bu yöntem, teknikleri uygulamaları faydalı olacaktır. Yetkililerin de araştırma sonuçlarında ortaya konan olumsuz durumları (ders kitapları ve öğretim programındaki eksiklikler vb.) ortadan kaldırmak için bilimsel faaliyetler doğrultusunda önlem almaları gerekmektedir.

Araştırma kapsamındaki doktora tezlerinin önerileri eğitimcilere, araştırmacılara ve yetkililere öneriler olmak üzere üç başlıkta incelenmiştir. Eğitimcilere ve araştırmacılara yönelik önerilerin çoğunluğunu dil bilgisi öğretimi ve yöntem-teknik konuları oluşturmaktadır. Yetkililere yönelik önerilerde öne çıkan şu öneriler dikkat çekmektedir: ders kitaplarının iyileştirilmesi, öğretim programının gözden geçirilmesi, öğretmenlere yöntem, teknik konularında hizmet içi eğitimler verilmesi, öğrenme ortamlarının düzenlenmesi, özellikle de dil bilgisi öğretiminde Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulunun uzlaştığı bir dil bilgisi kitabının hazırlanarak öğretmenlerin hizmetine sunulması. Bilimsel çalışma sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen bu önerilerin dikkate alınarak var olan sorunların giderilmesi, Türkçe öğretiminin en verimli şekilde gerçekleştirilmesine ve eğitim kalitesinin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Bu nedenle önerilerin muhatabı olan eğitimci, araştırmacı ve yetkililerin bilimsel faaliyetleri takip ederek konuyla ilgili alınması gereken önlemleri almaları, dil bilgisi ve Türkçe öğretimini geliştirecek yöntemler üzerinde çalışmalarını gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akkaya, A. (2011). *Karikatürlerle dil bilgisi öğretimi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aksan, D. (1995). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Arthur, J. Waring, M. Coe, R. and Hedges, L.V. (2017). *Eğitimde araştırma yöntemleri ve metodolojileri*. (Çev. A. Erözkan ve E. Büyükoğuz). Ankara: Anı Yayıncılık. (Eserin Orijinali 2012’de yayımlandı)
- Balcı, A. Coşkun, E. ve Özçakmak, H. (2013). Trends in reading education: An analysis of postgraduate theses written in Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 93, 1574-1579.
- Başkan, A. (2018). *Kelime ve dil bilgisi düzeyinin yedinci sınıf öğrencilerinde yazma becerisi ile ilişkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Baydar, T. (2006). *Türkçede söz diziminin öğretimi ve kavratılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Bayram, B. (2015). *5E modelinin 6. sınıf dil bilgisi öğretiminde başarıya, akademik motivasyona ve kalıcılığa etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Boyacı, S. ve Demirkol, S. (2018). Türkçe eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 512-531.
- Büyükkız, K.K. (2014). Yabancılarla Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 11(25), 203-2013.
- Büyükoztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (23. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Büyüköztürk, Ş. Kılıç Çakmak E.K. Akgün Ö.E. Karadeniz Ş. & Demirel F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Calp, M. (2001). *İlköğretim okulları ikinci kademedede dil bilgisi öğretimi üzerine bir araştırma*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Coşkun, E. Balcı, A. & Özçakmak, H. (2013). Trends in writing education: An analysis of postgraduate theses written in Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 93, 1526-1530.
- Çeçen, M. A. (2007). *Metne dayalı dil bilgisi öğretimi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, M. V. (2018). *Türkçenin kiplik özelliklerinin belirlenmesi ve bunların dil bilgisi öğretimine yansıtılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi* (3. baskı). İstanbul: MEB Yayınları.
- Derman, S. (2008). *Dil bilgisi öğretiminde metinlerin seçimi üzerine bir araştırma (7. sınıf)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dolunay, S.K. (2009). *İlköğretim ikinci kademedede zaman ekleri ve fonksiyonlarının öğretimi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Durukan, E. (2011). *İlköğretim 6. sınıfta bilgisayar destekli dil bilgisi öğretiminin başarı ve tutuma etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Durmuşçelebi, M. (2007). *Türkiye ve Almanya'da ilköğretimde anadili öğretimi eğitim programları ve ders kitapları açısından bir karşılaştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ekinci Çelikpazu, E. (2012). *Dil bilgisi öğretiminde çatı kavramı ve bu kavramla ilgili yanlışlar*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Erdem, İ. (2007). *İlköğretim ikinci kademedede dil bilgisi öğretiminin sorunları üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ergin, M. (1985). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Eyüp, B. (2013). *Dil bilgisi öğretiminde beyin temelli öğrenmenin akademik başarı, tutum ve kalıcı öğrenme üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güney, N. (2011). *İlköğretim II. kademedede filimsilerin öğretiminde aktif öğrenmenin tutum, başarı ve kalıcılığa etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Hayri, A. (2016). *Türkiye'ye gelen Afganistanlı öğrencilere yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi üzerine bir değerlendirme (2008-2012)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- İşlioğlu, S. (2015). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK ve Proquest veri tabanları örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 1-17.
- Karadüz, E. (2004). *İlköğretim okulları sekizinci sınıf öğrencilerinin sözcük türlerini öğrenme ve kullanma düzeyleri ile kavram edinimleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kırtıl, O. (2012). *İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Dilbilgisi Öğretim Yöntemlerinin ve Dilbilgisi Açırtmalarının 2005 Programı Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Korkmaz, Z. (2002). Türkiye Türkçesi üzerindeki gramer çalışmaları ve bu çalışmaların günümüzdeki durumu. *TDAY Belleten*, 2002/I, 41-78.41-59.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi*. (3. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Memiş, M. R. (2018). *Yapım eki öğretiminin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin kelime hazinesi, kelime türetme becerisi ve okuduğunu anlama becerisi üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Onan, B. (2005). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe öğretiminde dil yapılarının anlama becerilerini (okuma/dinleme) geliştirmedeki rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özarıslan, A. (2018). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Suriyelilerin yazma becerileri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Özcan, M. F. (2015). *7. sınıf Türkçe dersi "bildirme ve dilek kipleri" konusunun öğretiminde animasyon destekli 5E modelinin başarı, kalıcılık ve tutuma etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Saban, A. ve Ersoy A. (2017). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Solmaz, M. (2010). *Ortaöğretim dil bilgisi kitapları üzerine dil bilimi açısından bir değerlendirme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sönmez, H. (2017). *Yenilenmiş Bloom taksonomisine göre tasarlanan ortaokul Türkçe dersi öğretim programı (model önerisi)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sülükçü, Y. (2011). *Yabancılarla Türkçe öğretiminde (temel seviye a1) bilgisayar destekli materyal geliştirme ve bunun öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Stebler, M. Z. (2014). *Türkiye ve İsviçre'deki ortaokul öğrencilerinin ana dili öğretimi ders kitaplarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Şimşek, P. (2017). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, öğrencilerin ana dilleri ve mensup oldukları dil ailelerinin Türkçe yazma becerisine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, E. Kana, F. ve Varışoğlu, B. (2013). Türkçe eğitimi bölümlerinde yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 356-378.
- Yaman, H. (2006). *İlköğretim ikinci kademe dil bilgisi derslerinde kavram öğretimi tekniğinin öğrenci başarısına ve hatırlamaya etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.